

ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Проаналізовано рейтинг глобальної конкурентоспроможності економіки України та досліджено вплив інновацій на загальний рівень конкурентоспроможності національної економіки. Розглянуто механізм формування конкурентних переваг на різних етапах розвитку економіки. Охарактеризовано сучасні тенденції впровадження інноваційної моделі розвитку. Обґрунтовано, що інновації це один із основних чинників формування конкурентних переваг національної економіки.

Ключові слова: конкуренція, конкурентні переваги, конкурентоспроможність, інновації.

Постановка проблеми. Наявні конкурентні переваги національної економіки не забезпечують належного рівня конкурентоспроможності української економіки, що відображено в низьких позиціях України в міжнародних рейтингах. Умови функціонування глобального ринкового середовища актуалізують необхідність в формуванні нових та розвитку потенційних конкурентних переваг на основі інновацій як найбільш ефективного способу підвищення конкурентоспроможності економіки країни й подальшого її розвитку на інтенсивній основі. Успіхи економік високорозвинених країн світу, які стали наслідком практичного впровадження інноваційних моделей розвитку, слугують орієнтиром для вибору стратегічного напрямку формування конкурентних переваг, у якому ключову роль відіграють інновації.

Аналіз останніх публікацій. Питанню вивчення конкурентних переваг національної економіки присвячено чимало праць зарубіжних та українських економістів. Серед зарубіжних авторів, що досліджують проблему конкурентних переваг, можна виділити Д. Дайнена, М. Портера, П. Кругмана, Р.Фатхутдинова, а вітчизняних – Л. Антонюк, З.Варналія, М.Войнаренко, А.Гальчинського, Я. Жаліла, Б. Кваснюка, В. Лагутіна, Л.Федулової, А. Філіпенка, А.Чухно та ін. Фундаментальні дослідження, присвячені вивченню інновацій та інноваційного розвитку, знайшли відображення в працях зарубіжних учених – Л. Водачека, К. Прахалада, В. Санто, Й. Шумпетера, а також вітчизняних – В. Гейця, С. Єрохіна, Е. Лібанової, В. Савчука, Є. Савельєва та інших.

Невирішені частини проблеми. На сьогодні сформовано значну теоретичну базу в галузі визначення сутності, принципів, проблем та напрямів забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Водночас більш глибокого вивчення потребує вплив інновацій на формування конкурентних переваг національної економіки.

Мета статі. Дослідження впливу інновацій на формування конкурентних переваг національної економіки та обґрунтування необхідності стимулювання переходу

вітчизняних підприємств на інноваційний шлях розвитку задля забезпечення конкурентних позицій України на світовій арені.

Результати дослідження. Місце країни в міжнародному співтоваристві окреслюється конкурентоспроможністю національної економіки, що безпосередньо залежить від рівня розвитку конкурентних переваг. Опосередковано він проявляється через ефективність використання факторів виробництва, інформаційних та інтелектуальних ресурсів, розвиток освіти та науки, впровадження наукових та технічних досягнень, зрештою, через добробут суспільства в цілому. Всесвітній економічний форум (ВЕФ) представив черговий рейтинг глобальної конкурентоспроможності країн «Global Competitiveness Index» за 2017-2018 роки, в якому Україна посіла 81 місце [1]. Традиційно, рейтинг очолила Швейцарія, а до найбільш конкурентоспроможних країн увійшли США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія та Фінляндія. Росія та Польща зайняли в рейтингу 38 та 39 місця відповідно, Угорщина – 60, Грузія – 67 місце.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складається з більш як 100 змінних, що згруповані у 12 контрольних показників: інституції, інфраструктура, макроекономічне середовище, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, розвиток фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, відповідність бізнесу сучасним вимогам та інноваційний потенціал. Показники об'єднані у три основні групи субіндексів: «Основні вимоги», «Підсилувачі продуктивності» та «Інновації та фактори вдосконалення». У цьогорічному рейтингу Україна втратила: 13 пунктів в групі показників, що характеризують ефективність ринку праці та 9 пунктів – інноваційного потенціалу.

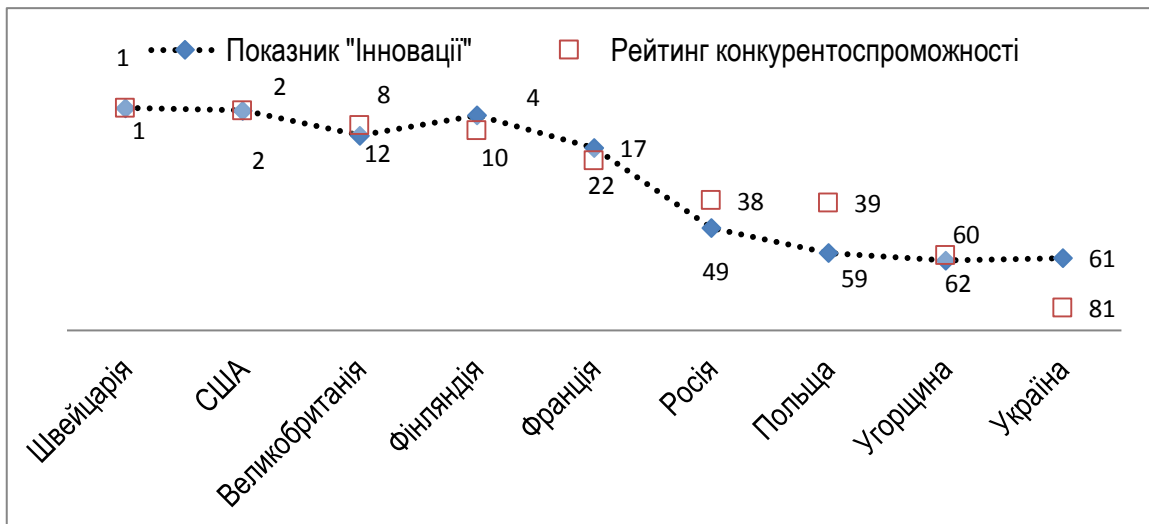
Зосередимо увагу на інноваційній складовій конкурентоспроможності, зокрема на інноваціях як чиннику формування конкурентних переваг національної економіки. З наявних даних проілюструємо пряму залежність між рівнем інноваційного потенціалу та рейтингу глобальної конкурентоспроможності країни.

Таблиця 1.

Позиція України та деяких країн світу у рейтингу глобальної конкурентоспроможності та за інноваційною складовою, 2017-2018 рр.

Країна	Показник "Інновації"	Рейтинг глобальної конкурентоспроможності
Швейцарія	1	1
США	2	2
Великобританія	12	8
Фінляндія	4	10
Франція	17	22
Росія	49	38
Польща	59	39
Угорщина	62	60
Україна	61	81

Джерело: складено за даними: [1]

Рис. 1. Взаємозв'язок рейтингу конкурентоспроможності та показника розвитку інновацій

Джерело: розроблено автором на основі [1].

Графік ілюструє, що індекс глобальної конкурентоспроможності країни є близьким або співпадає з показником рівня інновацій, тобто інноваційного потенціалу країни. Для перевірки щільності зв'язку між розвитком інновацій та індексом глобальної конкурентоспроможності національної економіки можна вирахувати коефіцієнт парної кореляції. Коефіцієнт кореляції набуває значень у межах ± 1 , завдяки чому відображає не лише щільність зв'язку між показниками соціально-економічних явищ, а й його напрям. Так, додатне значення свідчить про наявність прямого зв'язку, а від'ємне – зворотного. Якщо: $kk = 1$ – зв'язок між явищами функціональний; якщо $0,90 \leq kk \leq 0,99$ – зв'язок дуже сильний; $0,70 \leq kk \leq 0,89$ – зв'язок сильний, $0,50 \leq kk \leq 0,69$ – зв'язок між явищами значний, $0,30 \leq kk \leq 0,49$ – помірний; $0,10 \leq kk \leq 0,29$ – слабкий, якщо $kk = 0$ – зв'язок між явищами відсутній [11]. За нашими розрахунками коефіцієнт кореляції для даних показників має значення 0,92, а отже зв'язок дуже сильний. Отже, це підтверджує, що в останні десятиріччя у світі конкурентоспроможність набувається здебільшого не за рахунок традиційних конкурентних переваг, притаманних ще індустріальній економіці, а за рахунок інноваційних, досягнення яких передусім пов'язане з переходом країн на інноваційний шлях розвитку з метою здобуття якісно нового соціально-економічного рівня.

Обґрунтувавши, що інновації є важливим чинником формування конкурентних переваг, зупинимось на механізмі створення конкурентних переваг шляхом застосування інновацій, нових технологій, знань та інформації, що, як свідчить світовий досвід, є ключовими умовами досягнення вищого рівня конкурентоспроможності країни.

Поняття "інновація" означає нововведення, тобто впровадження нових або вдосконалених технологій, видів продукції чи послуг, новітні організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру. Це використання в тій чи іншій сфері суспільної діяльності результатів інтелектуальної

праці, технологічних розробок, спрямованих на удосконалення соціально-економічної діяльності. Інновації знаходять втілення переважно у промисловому виробництві, забезпечуючи його технологічне оновлення, підвищення продуктивності праці та рівня доходів працівників. Вони виступають провідним чинником формування конкурентних переваг національної економіки, в той час як традиційні фактори (природний та трудовий потенціал, забезпеченість капіталом та розвиток ринкової інфраструктури) стають менш значними [4].

Аналізуючи конкурентні переваги національної економіки, Майкл Портер стверджував, що вони не отримуються у спадок та не є наслідком наявних природних ресурсів або робочої сили, а формуються під дією багатьох чинників. Зокрема, конкурентні переваги формуються в процесі впровадження інновацій і модернізації економіки. Суб'єктом впровадження інновацій є підприємства національної економіки, а держава може виступати в якості каталізатора цього процесу. Утримання конкурентних переваг стає можливим завдяки постійному вдосконаленню продукції, засобів її виробництва та всіх інших факторів. Отже, чинником формування конкурентних переваг є процес безперервного стимулювання оновлення та вдосконалення [2, 3]. Наявні у країни конкурентні переваги можна зберегти лише безперервно впроваджуючи нові та удосконалюючи уже існуючі інновації, оскільки будь-яке досягнення є доступним для повторення конкурентами.

В сучасній економічній науці виділяють п'ять основних типів інновацій:

- створення нового виду продукту (товарна інновація);
- застосування нового методу виробництва (технологічна інновація);
- утворення нового ринку товарів чи послуг (ринкова інновація);
- знаходження нового джерела поставки сировини і напівфабрикатів (маркетингова інновація);
- перебудова структури управління (управлінська інновація).

Інновації відіграють ключову роль у формуванні технологічних укладів та піднесенні конкурентоспроможності національних економік [5]. Між конкурентними перевагами і конкурентоспроможністю існує тісний взаємозв'язок. Конкурентні переваги характеризують стан суб'єктів господарювання, передусім, ресурсну складову, тобто ці переваги є факторними ознаками. Конкурентоспроможність є результатом використання конкурентних переваг, що у практиці господарювання реалізується у підвищенні якісних характеристик продукції, зростанні валової доданої вартості, збільшенні частки ринку високотехнологічних товарів.

До конкурентних переваг, пов'язаних з інноваційною діяльністю, можна віднести:

- створення і пропонування унікального товару чи послуги,
- винайдення нових, раніше не застосовуваних методів виробництва або реалізації;
- наявність ліцензованих продуктів;
- можливість впливати на характер конкуренції (змінювати її з цінової на нецінову);
- формулювання нової концепції продукції, послуги, процесу чи методу здійснення діяльності;

- зміну методів взаємодії між економічними суб'єктами з підвищенням ефективності менеджменту, логістики, організації мереж тощо.

Саме інновації визначають конкурентні переваги в ринковій боротьбі, реалізація яких дозволяє активно брати участь у формуванні світової економічної системи завдяки досягненню інноваційної конкурентоспроможності на національному рівні [6].

Країни у процесі свого економічного розвитку проходять, згідно концепції, яку обґрунтував М. Портер, чотири стадії, що розрізняються між собою діючими конкурентними перевагами. На першій стадії конкурентні переваги створюються на основі факторів виробництва (природні ресурси, праця, фізичний капітал) та технологій, пов'язаних з копіюванням іноземного обладнання. Конкурентні переваги на другій стадії досягаються за рахунок стимулювання інвестицій, а конкурентоспроможність характеризується розробленням новітніх технологій та їх впровадженням, збільшенням вкладень у наукомістке виробництво і розвиток інфраструктури. На третій стадії інновацій конкурентні переваги формуються шляхом запровадження нововведень, зокрема новітньої техніки і високих технологій. Ця стадія вирізняється застосуванням у вигляді основних ресурсів знань та інформації. При цьому з переходом від першої до наступних стадій у країні зростає рівень доходів на душу населення, досягаючи високого рівня на третій стадії. На четвертій стадії конкурентоспроможність на основі багатства спричиняє падіння обсягів виробництва, оскільки стимули розвитку економіки поступово вичерпуються.

Згідно цієї концепції, Україна лише проходить другу стадію, експортуючи природні ресурси та сировину, намагається залучити іноземний капітал та витратити його на купівлю новітніх технологій за кордоном. А на четвертій стадії знаходяться передові країни, що вирізняються інтенсивним розвитком інформаційних технологій, величезним продукуванням засобів нагромадження знань, обробки та передачі інформації. В постіндустріальному інформаційному суспільстві фактори виробництва – природні ресурси, праця і капітал – доповнюються інформацією і знаннями, що віддзеркалюється також у структурі виробництва та ринків.

Чинником формування конкурентних переваг новітньої інноваційної економіки є швидке збільшення частки галузей, які займаються створенням, передачею і використанням інформації та розвивають інформаційну інфраструктуру. Нові інформаційно-комунікаційні технології впроваджуються в усі сфери діяльності, змінюючи їх моделі та структуру, сприяючи підвищенню рівня наукомісткості та збільшуючи обсяги виробництва нових високотехнологічних видів продукції та послуг. Інноваційні технології розробляються і впроваджуються здебільшого у високорозвинених країнах, що заздалегідь розвивали НДДКР та сприяли їх комерціалізації. Наприклад, на початку XXI століття зростання економіки США забезпечується за рахунок переважаючих темпів нарощування випуску продукції у високотехнологічних галузях (high-tech), пов'язаних з Інтернет-технологіями, що дозволяє вчасно освоювати вигідні сегменти Інтернет-простору, який швидко розширюється.

Динаміка основних показників розвитку економіки України свідчить, що, незважаючи на невелике зростання ВВП, кумулятивно він ще й досі не досягає рівня

1991 р. Упродовж 2017 року питома вага інноваційно активних підприємств становила 16,2%. Із загальної кількості обстежених підприємств 5,0% займалися технологічними інноваціями (продуктові та/або процесові), 6,6% – нетехнологічними (організаційні та/або маркетингові), 6,8% – технологічними та нетехнологічними інноваціями. Найвищий рівень інноваційної активності спостерігався серед підприємств у сфері інформації та телекомунікації (22,1%) і переробної промисловості (22,0%) [7]. Це свідчить про недостатнє використання інновацій як чинника для формування конкурентних переваг, адже Україна значно відстає в технічному і технологічному розвитку та консервує це відставання структурними диспропорціями в економіці.

У структурі економіки України порівняно з високорозвиненими країнами частка матеріального виробництва в доданій вартості сформувалась, передусім, за рахунок сільського господарства та промисловості, які продукують вироби головним чином третього (електротехнічне і важке машинобудування, виробництво сталі, неорганічна хімія, важке озброєння, кораблебудування, лінії електропередач) і четвертого (синтетичні матеріали, органічна хімія, кольорова металургія, автомобілебудування, атомна енергетика) технологічних укладів. Особливо слабкими є позиції України щодо розвитку послуг фінансового посередництва та ділових послуг, значно меншою є частка освіти, охорони здоров'я, науки, інформаційної діяльності. Натомість гіпертрофованою виглядає частка торгівлі. Така структура економіки зумовлює формування відповідної структури експорту. Частка найсучасніших видів товарів – обладнання для електронної обробки даних і офісної техніки, телекомунікаційного обладнання, інтегральних схем і електронних компонентів складає у експорті близько 1% [8].

Однією з причин цього стану можна назвати орієнтацію економіки на таку її порівняльну перевагу, як дешева робоча сила, і це попри вискі показники якості освіти та кількості кваліфікованих працівників. На нашу думку, найвагомим ресурсом для інноваційної економіки, що забезпечує їй конкурентні переваги, є людський капітал, в якому акумульовані кваліфікація та талант, уміння людей, їхній інтелект, який в умовах сучасної економічної кон'юнктури недостатньо використовується і не реалізовується як конкурентна перевага.

Слід також зазначити, що на світових ринках національним економікам характерна, як правило, галузева міжнародна спеціалізація, саме тому потрібною складовою становлення конкурентоспроможності національної економіки є здобутки конкурентоспроможності галузі. Втрата галузями конкурентних позицій ставить під загрозу спроможність країни підтримувати соціально-економічну оптимальність та стабільне економічне зростання. Саме ефективність сукупності підприємств галузі формує її конкурентоспроможність як складову конкурентоспроможності національної економіки. Тому цілком природно, що підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників проголошено найважливішим пріоритетом економічної політики України. При цьому, виробництво конкурентоспроможної продукції, яке впливає на створення довгострокових конкурентних переваг, прямо пов'язане зі здатністю підприємства підтримувати

високі темпи оновлення і вдосконалення виробництва, іншими словами - здійснення інноваційної діяльності. При цьому підприємства, які не займаються інноваційною діяльністю, власну конкурентоспроможність втрачають та чинять негативний вплив на показник національної конкурентоспроможності.

Державна економічна політика може спонукати підприємства до інноваційної діяльності через податкову систему; застосування методів прискореної амортизації; надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв; проведення кредитної політики; запровадження державних норм та стандартів; антимонопольну діяльність держави; регулювання фінансових інвестицій в інноваційні проекти. Фахівці стверджують, що для створення реальних умов переходу економіки України до інноваційної моделі розвитку, державі потрібно розробити механізм покриття інноваційних ризиків. З цією метою на державному рівні необхідно:

- створити умови для капіталізації інтелектуальної власності;
- запровадити систему стимулів, що сприяла б, залученню капіталів вітчизняних і зарубіжних інвесторів, а також великих підприємств до інвестування засобів у розвиток інноваційних фірм і проектів;
- розробити чітку систему надання державних гарантій кредитуванню перспективних інноваційних проектів [9].

За сучасного реформування економіки України, перехід до інноваційної моделі розвитку означає перш за все пошук нових джерел фінансування для активізації інноваційної діяльності.

Ще одним перевіреним та дієвим чинником формування інноваційних конкурентних переваг є створення нових господарсько-територіальних утворень (технопарків, бізнес-інкубаторів, регіональних інноваційних фондів, венчурних фірм), які сприяють залученню приватного бізнесу до фінансування науково-дослідних розробок і процесу впровадження нових технологій у виробництво.

Висновки. Серед чинників, які визначають конкурентоспроможність національної економіки, нині все більшого значення набувають конкурентні переваги, які створюються в рамках інноваційної діяльності, – рівень технології, якість інноваційних систем, ефективність використання людського капіталу тощо. Інновації як чинник формування конкурентних переваг національної економіки починаються зі здатності окремих підприємств та промисловості в цілому впроваджувати нововведення, удосконалювати та модернізувати їх. Створення сприятливого середовища з метою стимулювання розвитку передових галузей та нових підприємств покладається здебільшого на державу, оскільки приватні структури пристосовуються до наявних економічних умов та дбають лише про власні конкурентні переваги на мікрорівні, що не завжди тотожне національній конкурентній перевазі.

На нашу думку, є достатні підстави для висновку про те, що Україна має шанси для поліпшення своїх позицій на світовому ринку. Але досягнення цього можливе лише за умови проведення державної політики по формуванню та посиленню конкурентних переваг національної економіки, яка передбачає:

- розвиток потенційних експортних галузей економіки відповідно до тенденцій на світовому ринку;
- активізацію інвестиційно-інноваційної діяльності в регіонах України; впровадження у виробництво ресурсо-, енерго- та екологоефективних технологій;
- підтримку науково-технічного розвитку;
- стимулювання та підтримку високотехнологічного експорту;
- вивчення та сприйняття передового досвіду інших розвинених країн у реалізації політики підвищення конкурентоспроможності економіки.

Отже, інноваційні процеси впливають на розвиток економіки, а високий рівень розвинутої економіки сприяє швидкому й ефективному впровадженню у виробництво інноваційних процесів. Позитивний вплив процесів інноваційної діяльності повинен проявлятися в формуванні конкурентних переваг національної економіки, виробництві конкурентоспроможної продукції, зростанні показників фондодіддачі, зниженні фондомісткості продукції; підвищенні продуктивності праці, поліпшенні якості продукції, зростанні рентабельності виробництва продукції і рентабельності підприємства.

Саме інновації, які спрямовані на створення нової або поліпшення існуючої продукції, послуг або технологій, можуть розглядатися як головний чинник формування конкурентних переваг національної економіки, а отже, підвищення конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і економіки в цілому. Визначальним пріоритетом для нашої країни мають стати розроблення та реалізація програми, спрямованої на розвиток інноваційної моделі економічного зростання, утвердження України як високотехнологічної держави, що має реалізовуватися через нову стратегію промислово-інноваційної політики. Необхідно змінити пріоритети економічної політики України і перш за все здійснити переорієнтування промислового комплексу на переважний розвиток високотехнологічних галузей.

Перспективи подальших досліджень. Підсумки проведеного аналізу і висновки отримані в ході дослідження можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях, зокрема з проблем формування конкурентних переваг національної економіки та впровадження інноваційної моделі розвитку в цілому.

Література

1. Global Competitiveness Report 2017-2018. – Режим доступу: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf>
2. Портер М. Конкуренция / М. Портер. – [пер. с англ. / под ред. Я.В. Заблоцкого]. – М.: Вильямс, 2001. – 495 с.
3. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентные преимущества стран. М.: Альпина Паблшер, 2016. 947 с.
4. Варналій З.С. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення: Монографія / З.С. Варналій, О.П. Гармашова. — К. : Знання України, 2013. – 387 с.
5. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. — М. : Прогресс, 1992. — 231с.
6. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навч. посіб. / [Л.В. Балабанова, Г.В. Кривенко, І.В. Балабанова та ін.]. – К.: Видавничий дім "Професіонал", 2009. – 256 с.

7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expres_u.html
8. Мазаракі А. Інновації як джерело стратегічних конкурентних переваг / А. Мазаракі, Т. Мельник // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2010. - № 2. - С. 5-17. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2010_2_2.
9. Гончарова Н. Инновационность конкурентных факторов экономического развития / Н. Гончарова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3. – С. 43–51.
10. Концепція Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007. – 2015 роки. – К. : НАН України, 2007 – 220 с.
11. Статистичні методи обробки та аналізу експериментальних даних [Текст] : навч. посіб. для студ. техн. спец. / Ю.В. Кулешков, М.І. Черновол, Ф.І. Василенко та ін.; За ред. Ю.В. Кулешкова ; М-во освіти і науки України, Кіровогр. держ. техн. ун-т. - Кіровоград : КДТУ , 2002. - 133 с.

References

1. Global Competitiveness Report 2017-2018. – available at: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf>.
2. Porter M. Konkurenciya / M. Porter. – [translated from english / edited Zabloczkogo Y.V.]. – М.: Vil`yams, 2001. – 495 p.
3. Porter M. Mezhdunarodnaya konkurenciya. Konkurentnye preimushchestva stran [On Competition]. Moscow, Al'pina Pabliher Publ., 2016, 947 p.
4. Varnalii, Z. S., and Harmashova, O. P. Konkurentospromozhnist natsionalnoi ekonomiky: problemy ta priorytety innovatsiinoho zabezpechennia [Competitiveness of the National Economy: Problems and Priorities of innovative software]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2013. - 463 [1] p.
5. Shumpeter J. Teoria ekonomicheskogo razvytiya / J. Shumpeter. — М. : Progress, 1992. — 231 p.
6. Upravlinnya konkurentospromozhnistyu pidpry'emstva: Navch. posib. / [L.V. Balabanova, G.V. Kry`venko, I.V. Balabanova ta in.]. – К.: Vydavnychij dim "Profesional", 2009. – 256 p.
7. Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2017 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2017]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. – State Statistics Service of Ukraine. Kyiv, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny, 2017, 564 p.
8. Mazaraki A. Innovatsiyi yak dzherelo strategichnykh konkurentnykh perevag / A. Mazaraki, T. Mel`nyk // Visnyk Kyivskogo nacionalnogo torgovelnno-ekonomichnogo universytetu. - 2010. - # 2. - P. 5-17. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2010_2_2.
9. Goncharova N. Innovatsionnost` konkurentnykh faktorov ekonomicheskogo razvitiya / N. Goncharova // Aktualnye problemy ekonomiki. – 2007. – # 3. – P. 43–51.
10. Konceptsiya Derzhavnoyi programy pidvyshhennya konkurentospromozhnosti nacional`noyi ekonomiky na 2007. – 2015 roky. – К. : NAN Ukrayiny, 2007. – 220 p.
11. Statystychni metody obrobky ta analizu eksperymentalnykh danykh: navch. posibnyk dlya studentiv texnichnykh specialnostey / Kulyeshkov Y.V., Chernovol M.I., Vasylenko F.I. - Kirovograd : KDTU , 2002. - 133 p.

Илюхина В.В., преподаватель,
Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова

ИННОВАЦИИ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Проанализирован рейтинг глобальной конкурентоспособности экономики Украины, а также исследовано влияние инноваций на общий уровень конкурентоспособности национальной экономики. Рассмотрен механизм формирования конкурентных преимуществ на разных этапах развития экономики. Охарактеризованы современные тенденции внедрения инновационной

модели развития. Обосновано, что инновации это один из основных факторов формирования конкурентных преимуществ национальной экономики.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентные преимущества, конкурентоспособность, инновации.

Iliukhina V.V.

National Pedagogical Drahomanov University, Kyiv

INNOVATIONS AS A FORMING FACTOR OF COMPETITIVE ADVANTAGES OF UKRAINIAN ECONOMY

The existing competitive advantages of the national economy do not provide an adequate level of competitiveness of the Ukrainian economy, which is reflected in the low positions of Ukraine in international ratings. The country's position in the international community is determined by the competitiveness of the national economy, which directly depends on the level of development of competitive advantages. It is indirectly manifested by the efficiency of the use of factors of production, informational and intellectual resources, the level of education and science, the introduction of scientific and technical achievements, in total, through the welfare of society as a whole. Among the factors that determine the competitiveness of the national economy, the competitive advantages created within the innovation activity, such as the level of technology, the quality of innovation systems, the efficiency of human capital use, become increasingly important. The article analyzes the global competitiveness of Ukraine's economy and examines the impact of innovations on the overall level of competitiveness of the national economy. The global competitiveness index of the country is close to or coincides with the indicator of the level of innovation, that is, the country's innovation potential. This proves that in these latter days, competitiveness in the world is based not on the traditional competitive advantages inherent to the industrialized economy, but on innovation, the achievement of which is primarily due to the transition of countries to the innovative way of development, to achieve a qualitatively new socio-economic level. The mechanism of formation of competitive advantages at different stages of economic development is considered. The modern tendencies of implementation of innovative development model are described. Innovations determine the competitive advantages in a market contest, the realization of which allows to actively participate in the formation of the world economic system through the achievement of innovation competitiveness at the national level. The justification of position that innovation is one of the main factors in the formation of competitive advantages of the national economy is provided. Innovation as a factor of formation of the competitive advantages of the national economy begins with the ability of individual enterprises and industry as a whole to innovate, refine and modernize them. Creating a friendly environment in order to stimulate the development of advanced industries and new enterprises relies largely on the state, as private companies adapt to existing economic conditions and care only about their own competitive advantages at the micro level, which is not always identical to the national competitive advantage. Especially innovations aimed at creating a new or improving existing products, services or technologies that can be considered as the main factor in formation of the competitive advantages of the national economy, and therefore, increasing the competitiveness of both individual enterprises and the economy as a whole.

Key words: competition, competitive advantages, competitiveness, innovations.